

FIETSPENDEL ZIT IN DE LIFT

De sociale partners spannen zich via het sociaal overleg in om het woon-werkverkeer duurzamer en vlotter te laten verlopen. Getuige daarvan zijn de interprofessionele akkoorden (IPA's) en collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) waarin ze o.a. de financiering van het woon-werkverkeer regelen en oplossingen aanreiken. Daarnaast hebben ze in diverse adviezen mobiliteitsmaatregelen geformuleerd die de regeringen en de vervoersoperatoren moeten helpen om te komen tot een duurzamere en performantere mobiliteit.

Op 23 april 2019 hebben de sociale partners op interprofessioneel niveau de paritaire (sub)comités (het sectorniveau) en de ondernemingen gezamenlijk aanbevolen om gebruik te maken van de fietsvergoeding.

Hoe zijn de vergoedingen voor fietspendelaars de voorbije jaren geëvolueerd? En, in welke sectoren werd de intersectorale aanbeveling voor de fietsvergoeding opgevolgd in de praktijk? Dit artikel geeft een antwoord op deze twee vragen.

Stijgende trend fietsvergoedingen en groot groeipotentieel fietspendel

De toenemende populariteit van de fiets is een van de meest markante vaststellingen voor het woon-werkverkeer van de voorbije jaren. De diagnostiek woon-werkverkeer toont aan dat het aandeel van de fiets in de modale verdeling van het woon-werkverkeer tussen 2014 en 2017 van 9,5% gestegen is tot 11,1% (fod Mobiliteit en Vervoer, 2018, blz. 11). Volgens de transportvooruitzichten van het Federaal Planbureau zal het aantal afgelegde kilometers met de categorie "fiets en/of te voet" voor het woon-werkverkeer tussen 2015 en 2040 jaarlijks gemiddeld met 0,4% stijgen (FPB, 2019, blz. 24).

Het is weinig verrassend dat de cijfers over de fietsvergoeding deze stijgende trend volgen. Onderstaande tabel toont aan dat zowel het totaalbedrag van de uitgekeerde vergoedingen als het aantal gerechtigden tijdens de onderzochte periode (2014-2018) aanzienlijk gestegen zijn. Het aantal loontrekkers dat een fietsvergoeding kreeg, is tussen 2014 en 2018 gestegen met 43%.

Evolutie Ontwikkeling fietsvergoedingen (macro-economisch, periode 2014-2018 op jaarbasis)

Inkomstenjaar	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal loontrekkers	382.960	406.106	432.108	481.199	546.681
Totaal fietsvergoeding loontrekkers (in €)	86.621.623,32	93.577.279,35	100.459.869,39	114.873.771,53	137.588.935,44
Gemiddelde per loontrekker (in €)	226	230	232	239	252
Aantal bedrijfsleiders	181,00	234,00	295,00	385,00	561,00
Totaal fietsvergoeding bedrijfsleiders (in €)	153.735	234.561	266.063	264.642	418.978
Gemiddelde per bedrijfsleider (in €)	849,36	1.002,40	901,91	687,38	746,84

Bron: Informatie opgevraagd bij de Federale Overheidsdienst Financiën.

Noot: Een belangrijke kanttekening is dat het hier gaat om fietspendelaars die voor hun woon-werkverplaatsingen effectief een vergoeding ontvingen van hun werkgever. Er zijn ook fietspendelaars die geen fietsvergoeding krijgen.

Het gemiddelde vergoedingsbedrag dat gerechtigde fietspendelaars ontvingen op jaarbasis is ook gestegen. Voor loontrekkers is dit op jaarbasis opgelopen van gemiddeld €226,19 in 2014 tot gemiddeld €251,68 in 2018. Voor de groep bedrijfsleiders schommelt het gemiddelde bedrag dat ze op jaarbasis ontvingen van jaar tot jaar en is er geen duidelijke algemene trend.

De toename van de fiets in de modale verdeling van het woon-werkverkeer is een positieve evolutie. Fietsende werknemers zijn immers niet verantwoordelijk voor files en luchtvervuiling. Bovendien levert fietsen tal van positieve gezondheidseffecten op.

De afstand tussen de woonst en de werkplaats is een zeer belangrijke factor in de keuze voor de actieve transportmiddelen (te voet, fiets...) (FOD Mobiliteit & Vervoer, 2019). Er is in ons land nog een groot onbenut groeipotentieel voor de fiets in de woon-werkpendel. De helft van de autopendelaars woont immers op minder dan 10 km van het werk. Voor verschillende van deze werknemers kan de fiets een volwaardig alternatief vormen om zich te verplaatsen van en naar het werk. Zeker als ook rekening wordt gehouden met de opkomst van de elektrische fiets.

Sectoren geven gehoor aan interprofessionele aanbeveling voor fietsvergoeding

De werkgeverstegemoetkoming in de kosten van het woon-werkverkeer met de fiets is niet verplicht in de Belgische privésector. Desondanks zijn hebben heel wat sectoren en ondernemingen een cao gesloten die voorziet in een gedeeltelijke terugbetaling van de kosten die zijn verbonden aan het woon-werkverkeer met de fiets.

In het kader van hun akkoorden van april 2019 formuleerden de interprofessionele sociale partners later die maand een resem aanbevelingen voor de sectoren en ondernemingen (NAR, 2019b). Een van de aanbevelingen was om de fietsvergoeding te gebruiken. Dit heeft in tal van sectoren de discussie aangewakkerd. Een interessante oefening is om na te gaan welke sectoren recentelijk hun fietsvergoedingsregimes hebben aangepast.

Uit een analyse van de sectorale cao's blijkt dat verschillende sectoren sinds april 2019 effectief een fietsvergoeding hebben ingevoerd of het bestaande systeem van fietsvergoedingen hebben uitgebreid. Onderstaande tabel toont aan dat de gekozen regimes grondig van elkaar verschillen en dat de meeste van deze sectoren opteren voor een vergoedingsbedrag per gefietste kilometer, eventueel met een vastgelegd limietbedrag.

Voorts werden 21 (sub)sectoren¹ geïdentificeerd waar de fietsvergoedingen werden geïndexeerd tot het bedrag van €0,24 per gefietste kilometer (voor het aanslagjaar 2020 is dit het plafondbedrag dat vrijgesteld is van belastingen en socialezekerheidsbijdragen). In totaal telden deze (sub)sectoren 446.036 werknemers .

Alhoewel het slechts gaat om 40 van de 162 Belgische paritaire (sub)comités, vertegenwoordigen ze gezamenlijk toch een significant segment van onze privésector. Maar liefst 1.336.910 werknemers waren er anno 2019 (eerste kwartaal) werkzaam, wat neerkwam op 45% van de hele Belgische privésector (3.019.665 werknemers in totaal).

¹ Ter info. De volgende zeven paritaire (sub)comités hebben het vergoedingsbedrag van €0,22/km opgetrokken tot €0,24/km: 113.4, 124, 132, 202, 311, 312 en 317. De overige veertien paritaire (sub)comités trokken de vergoeding op van €0,23/km tot €0,24/km: 102.08, 102.09, 106.02, 106.03, 107, 113, 115, 125.01, 125.02, 125.03, 201, 202.01, 219 en 226.

Paritaire (sub)comités (P(S)C's) waarin het regime van fietsvergoedingen aangepast werd sinds de aanbeveling nr. 27 van de NAR van 23 april 2019

P(S)C			Fietsvergoeding	
Nummer	Naam	Aantal wn (RSZ 2019Q1)	Oud	Nieuw
105	Paritair comité voor de Non-ferrometalen	4.450	140%prijs treinkaart maandelijks	150%prijs treinkaart maandelijks
109	Paritair comité voor het Kleding- en Confectiebedrijf	6.536	Niets	€0,10/ km
111	Paritair comité voor de Metaal-, Machine- en Elektrische Bouw	115.947	Vast bedrag per maand in functie van lengte traject.	€0,24/ km
114	Paritair comité voor de Steenbakkerij	1.036	€0,15/ km indien fiets minstens 75%werkdagen	€0,24/ km
118	Paritair comité voor de Voedingsnijverheid	64.158	Vast bedrag per maand in functie van lengte traject	€0,24/ km
119	Paritair comité voor de Handel in Voedselwaren	35.320	€0,20/ km	€0,24/ km (enkele rit)
126	Paritair comité voor de Stoffering en de Houtbewerking	14.070	€0,15/ km indien fiets minstens 6 maanden	€0,20/ km indien fiets minstens 6 maanden
136	Paritair comité voor de Papier- en Kartonbewerking	6.082	Niets	€0,12/ km (40km/traject limiet)
140.04	Paritair subcomité voor de Grondafhandeling van de Luchthavens	2.621	Geen informatie gevonden	€0,24/ km
140.05	Paritair subcomité Verhuisondernemingen	1.401	€0,20/ km	€0,24/ km
142.02	Paritair subcomité voor de Terugwinning van Lompen	1.158	€1,20/ km/ dag	€1,40/ km/ dag
200	Aanvullend paritair comité voor de Bedienden	471.845	Niets	€0,10/ km (limiet €4 per dag)
209	Paritair comité voor de Metaalnijverheid	68.773	Vast bedrag per maand in functie van lengte traject	€0,15/ km (max €6,5/ dag)
220	Paritair comité voor de Voedingsnijverheid	28.686	Vast bedrag per maand in functie van lengte traject	€0,24/ km
222	Paritair comité voor de Bedienden van de Papier- en Kartonbewerking	2.306	Niets	€0,12/ km
224	Paritair comité voor de Bedienden van de Non-ferrometalen	3.013	140%prijs treinkaart (tweede klasse)	145%prijs treinkaart (tweede klasse)
315.02	Paritair comité voor de Luchthavens	8.498	Niets	€0,24/ km
336	Paritair comité voor de Vrije Beroepen	31.628	Niets	€0,10/ km (limiet €4 per dag)
337	Aanvullend paritair comité voor de Non-profit	51.346	Niets	€0,24/ km

Bron: Informatie verstrekt door de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg:

<https://werk.belgie.be/nl/themas/paritaire-comites-en-collectieve-arbeidsovereenkomsten-caos/collectieve-4>.

Noot: Deze tabel is enkel indicatief en werd opgesteld o.b.v. de beschikbare informatie. Het is mogelijk dat nog andere sectoren nieuwe cao's hebben uitgewerkt waardoor de tabel niet volledig overeenkomt met de werkelijke situatie.

Slotbeschouwing

De sociale partners verbonden zich er op 1 april 2019 toe om voor het woon-werkverkeer een nieuw systeem te ontwikkelen dat inzet op het gebruik van duurzame mobiliteitsmodi en de bestaande regelingen vereenvoudigt. Later die maand bevalen ze ondernemingen en sectoren aan om gebruik te maken van de fietsvergoeding met het oog op duurzame mobiliteit.

In de periode 2014-2018 merken we bijna een verdubbeling van zowel het aantal gerechtigden als het effectief uitgekeerde bedrag voor fietsvergoedingen in België. Waarschijnlijk zal deze trend zich in de toekomst voortzetten. Sinds april 2019 hebben de sociale partners in verschillende paritaire (sub)comités immers een minimumfietsvergoeding vastgelegd of de bestaande regelingen rond de fietsvergoeding gunstiger gemaakt. Als dit werknemers aanzet om vaker de fiets te gebruiken, kan dit resulteren in een duurzamere en vlottere verkeerssituatie.

Bronvermelding

FEDERAAL PLANBUREAU (2019), *Vooruitzichten van de transportvraag in België tegen 2040*.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST MOBILITEIT EN VERVOER (2018), *Federale diagnostiek woon-werkverkeer 2017*.

NATIONALE ARBEIDSRAAD (2019a), Advies van 23.04.2019 betreffende de in de Nationale Arbeidsraad gesloten akkoorden (advies nr. 2131).

NATIONALE ARBEIDSRAAD (2019b), Aanbeveling nr. 27 van 23.04.2019 aan de paritaire comités en aan de ondernemingen naar aanleiding van de akkoorden van 1 april 2019 gesloten in de Nationale Arbeidsraad.